UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

De vendente rem non incogniti valoris.

urn:nbn:de:hbz:466:1-78172

Visual Library

rtè maiorem eius partem: opponent interim venditore morbum fuiſſe repentinum, atque ex præſenti. Niſi ſic ſibi emptor perſuadeat, advocet Anatomiſtas, qui viſcera ex arte naviter exploraturos. Quis ex his nugis vacuas aures daret? &, ratio eſſe, ulterius poteſt, quia tanti res apud communem æſtimationem valet, quanta eius bonitas bona fide expertibus apparet, qui nullum reſpectum habere ad occultiſſima ac vitia, conſueverunt. Vide, quæ non multò poſt dicam num. 34.

Porrò quatuor ſuperſunt quæſtiones, faciles duæ; duæ quantulò moleſtiores.

Res vendita ſolùm vitioſa ex parte.

30. Quæſtio prima facilis: Quando plura ſimul venduntur, quarum aliqua ſunt notabiliter vitioſa, aliqua non item, item, eritne validus, an invalidus contractus. Reſpondeo, cum Bonac. *contract. d. 3. q. 2. p. 6. num. 3.* illis citatis, vel res habent inter ſe connexionem, ſpectato fine ementis, & invalidus erit quoad omnia, fruſtratur enim ſuo fine emptor; Vel non habent, & tunc validus erit, quoad partem non vitioſam, quia tunc maxime militat illud Iuris: *Vtile per inutile non vitiatur.* Exemplum: Vendis duos equos ad equitandum; conſtat venditio, quoad alterum equitatui aptum, ſi alter ineptus inveniatur. Vendis eoſdem duos equos ad rhedam trahendam; nulla eſt venditio, ſi alter ex equis inveniatur ineptus.

Fructus rei vitioſæ venditæ cuius?

31. Quæſtio ſecunda facilis: Quando propter præcedentem dolum reſumit venditor rem quam vendidit, cuius erunt ij fructus, quos fortè produxit res ſic empta. Reſpondeo, cum res fructificet pro Domino, eidemque pereat: quando contractus fuit invalidus, fructus erunt venditoris (ut etiam ipſi res periiſſet ſi periiſſet) deductis tamen expenſis ab emptore fortè factis, & compenſato damno, ſi quid ab eodem ex vitioſa illa venditione acceptum fuit. At verò quando fuit validus, erunt emptoris, quia tunc emptor factus fuit Dominus rei. Ita idem ibid. n. 18. alios citans.

Vitium patens an manifeſtandum?

32. Quæſtio tertia moleſta eſt: An vitium patens notabile rei, v.g. equum eſſe monoculum, debeat ex iuſtitia manifeſtari emptori, qui illud non advertit?

Reſpondeo, hac in quæſtione maxime advertendum eſt, aliud eſſe tacere, ſéque habere negativè, aliud, verbis, aut facto, poſitivè abſcondere vitium. Hoc poſterius nunquam licet: Vnde damnamus paſſim eos, qui de nocte, vel ſub tenebris, vel admixtas cum bonis datâ opera merces vendunt, ut earum vitia non advertantur, & eos, qui infundunt guttam argenti vivi in equum hebetem, quo generoſus appareat, & eos, qui ſub verbis his tegere ſatagunt ſuæ rei, verbi gratia, equi vitium. Vendo hunc equum quaſi cæcum, quaſi claudum, quaſi ſaccum (ſic loquuntur Siculi) plenum oſſibus &c. Ratio eſt, quia quidnam eſt decipere, ſi hoc non ſit? Tegere volunt: (dixi) nam ſi ſic dicatur ſincerè, ne teneantur ad damna forte futura, vel forte occulta, tunc profectò non eſt poſitivè decipere, ſed prudenter agere, ut modò *num.* 29. dictum eſt. Illud prius, hoc eſt, tacere manifeſtum vitium, non eſt improbabile carere iniuſtitia, ſi res vendatur iuſto pretio, & ſine periculo damni alterius. Ita Turr. *d.* 58. *dub.* 2. aliique apud Dianam *part.* 1. *tract. de contract. reſol.* 39 Bonac. *loc. cit. num.* 13. alios citans. Dicaſtill. *lib.* 2. *de iuſtit tract.* 9. *diſp.* 4. *dub.* 3. *num.* 10. cit. D. Thom. Molin. Azor. Navar. alioſque, quia venditor non obligatur facere partes emptoris, oſtendendo ea, quæ ex ſe patent, & videre facile poteſt emptor. Si tamen ex inculpabili inadvertentia, vel hebeti ſenſu, vitium manifeſtum emptor non videat, obligabitur venditor illud oſtendere, quia venditor obligatur tradere rem, non vitioſam, & ex alia non habet hic excuſationem ductam ab emptoris prudentia cui ſe committere poſſit?

Interrogatus de vitio, quid reſpondebis?

33. Quæſtio quarta præcedente moleſtior: An venditor interrogatus de mercis bonitate, vel malitia obligetur, ſemper, & quandocunque vitium notabile patefacere? Reſpondeo obligari, non ſolùm, quando expreſsè, ſed etiam quando tacitè emptor interrogat, ut ſi emptor oſtendat ſe vinum, verbi gratiâ, emere; quia illud diu ſervare vult, id enim eſt tacitè interrogare de bonitate vini. Ratio eſt, quia ſecùs dolus daret cauſam contractui, & conſequenter invalida eſſet venditio. Excipè primò, niſi venditor ſincere, & ſine fraude aperte emptori fateatur ſe nolle rem ſuam vendere, niſi prout eſt, iuxta modò dicta *num.* 29. Excipe ſecundo, quando vitium eſt parvi momenti, quo etiam cognito, iudicatur ex circumſtantis emptor empturus fuiſſe: tunc enim dolus non dat cauſam contractui, ſolùm reſtituendus erit exceſſus pretij, ſi carius, quàm valeat, res vendita ſit. Verùm, ſi vitium ſit dicti parvi ponderis, & nihilominus ex circumſtantiis cognoſcatur, eo vitio cognito, emptor empturus nequaquam fuiſſe, invalida eſt venditio, quia ea tunc æquiparatur venditioni conditionatæ, ſic: *Nolo emere, ſi adſit hoc vitium.* Cùm igitur adſit vitium, deerit conſenſus, ut *ſupra* dictum eſt *in Notatione ſecunda*, & conſequenter obligabitur Venditor pretium totum reddere, remque ſuam ſibi reſumere, niſi aliter voluerit emptor.

De vendente rem incogniti valoris.

34. Iam verò occaſione vitij non cogniti in re, de quo hactenus diſputavimus, dicamus aliquid: Primò, de valore rei non cognito: Secundò, de ipſa re non cognita: Tertiò, de vitioſa ſolutione per monetam falſam. Quoad primum, id explicabitur diſcutiendo venditionem quandam, quam olim Meſſanæ contigiſſe, memini.

Nobilis quidam Vir vendidit cuidam, exiguo pretio, vas antiquum prægrande in Conchæ formam expanſum, rude aſpectu, & ut putabatur ex vulgari metallo fuſum; Voluit ergo emptor ex vaſe illo centum circiter librarum ponderis, aliud elegantioris formæ, & magis ad uſum accommodatum conflare: ſed inter fundendum adverterunt periti Artifices, illud conſtare ex ære Corinthio pretioſiſſimo, quare ſepara erunt auri puriſſimi quaſi libras triginta, totidem circiter argenti, reliquum. æris, ac ſtanni. Vt rem venditor inaudiit (ſtatim enim fama, quaſi de invento theſauro per Urbem increbruit) ad Iudices rem detulit, recuperaturus, ſi potuiſſet, pretium, ut ipſe clamabat, iuſtum rei à ſe per errorem venditæ. Quid Iudices illi decreverint, ego graviſſimis tunc diſtentus negotiis non adverti: nunc verò, cùm hæc ſcribo, eiuſmodi caſus in mentem venit, & quid decernendum in conſcientia fuiſſet ſubſcribo.

35. Profectò caſus novus non eſt, ſolet enim de eo diſputari ab Authoribus, Salon. Leſſ. Bannez, Molin. Reginald. aliiſque apud Dicaſtill. *lib.* 2. *de iuſt. tract.* 9. *diſp.* 4. *dub.* 9. *n.* 133 ſub exemplis de gemma, herba pretioſa, rudi auro, & ſimilibus ab ementibus, vel vendentibus minùs cognitis, de quibus, antequam reſolutionem de incognito illo vaſe afferam, ſic ſtatuo.

36. Si quis emit vitrum, quod communiter tale exiſtimabatur, & pro vitro illud alteri vendidit, ſed deinde in manu tertij cognita eſt gemma, ad nihil tenetur hic poſterior emptor, ſicuti nec ille prior, ſi illam poſt emptionem, ut gemmam cognoviſſet. Idem ſolet

ſolet d'ci, ut mox *n.* 42. dicetur, herba pretioſa, quæ caſu in faſce lignorum invenitur ab emente bona fide eundem lignorum faſcem. Ratio eſt, quia tanti valet res, quanti æſtimatur communiter: Communiter autem, ut vitrum, ut herba vulgaris illa æſtimabantur, ſicuti nunc ſupponimus, ergo non pluris vendi debuerunt.

37. Dixi primò, (communiter tale exiſtimabatur) nam ſi fuiſſet merus error, vel deceptio vendentis, ut ſi puer à Matre gemmam ſuffuratus, eámque putans vitrum, ut tale vendiſſet, vel Artifex à ruſtico vili pretio gemmam emiſſet, ſine dubio talis venditio, vel reſcindi deberet, vel reduci ad æqualitatem iuxta voluntatem decepti, quia eſſet error in ſubſtantia eius rei, quæ communiter maiori pretio digna iudicatur. Ita de Lugo, *t.* 1. *d.* 6. *ſect.* 11. *n.* 127. *verſ. ſecundò difficilis eſt.* Sicuti etiam, ſi qui rem emit, dátque monetam falſam, ſeu adulterinam, ut comperit errorem, compenſare debet, quia venditores, & emptores tenentur ex ipſo contractu ſe reddere indemnes in re, & in pretio ſecundùm communem exiſtimationem. In caſu autem *n.* 36. cùm communiter ea res vilis æſtimaretur, meritiò dictum eſt, ementem ad nihil teneri.

38. Dixi ſecundò, (ſi poſt emptionem congnoviſſet) nam ſi cognoviſti antea, ut accidere ſolet, ſi Ruſticus tibi vendat aliquid ſimile in campis repertum, eſt maior difficultas; & ego ſic diſtinguerem: Vel cognoviſti viribus ingenij tui, & tuæ extraordinariæ ſcientiæ, ut ſi in faſce lignorum venalium introſpiceres herbam pretioſam: & tunc poſſes emere pretio communi, quia communiter pro re vili illa herba æſtimatur, & tuæ arti illa felix fortuna debetur: Vel cognoviſti ex vi artis ordinariæ, ut certè cognoſcerent cæteri eiuſdem artis communiter, ut ſi ruſticus tibi aurifici venderet fruſtum aurei rudis, vel ſi tibi Mercatori Venditor offerret merces communes, vel monetas, quas ipſe venditor viles putat: & tunc non potes emere, vel accipere pro ære, vel ſimili re vili, quia tunc iam adeſt pretium naturale, quod eſt illud, quo æſtimari ſolet ab expertis quibus incumbit pretia rerum æſtimare. Debes igitur, pretium hoc commune dare, imò ſi interrogaris de valore rei, ut dixi *num.* 33. totam bonitatem rei manifeſtare teneris, ut ſcilicet Venditor eligat, quod pretium velit, ſummum, medium, an infimum: lege Mol. *d.* 352. Salas, alios citant. *tract. de empt. & vend. dub.* 6. *n.* 3. Aliqui putant, ſi non interrogeris de valore rei, poſſe te dare infimum pretium nihil manifeſtando de ipſius rei valore. Inſinuat de Lugo, *tom.* 2. *de iuſt. diſp.* 26. *ſect.* 8. *num.* 126. Sed id mihi difficile eſt, quia ſemper remanet ſcrupulus idem, qui eſt, quando interrogaris: ſemper enim Venditor debet eligere pretium ad libitum ſuum ex illis tribus, quod velit, non tu, dando infimum.

39. Lege Molin. *d.* 353. Caiet. Salas, alios cit. *tract. de empt. dub.* 3.6. *num.* 3. qui etiam damnat illum emptorem, qui dicit ruſtico: Vendas hoc tanti, & reliquum pretij condona mihi: nam licèt ille condonet, non eſt tutus emptor, quia ille non condonat libere, ſed ex pacto, ſine quo emptor non emeret; niſi recurrat doctrina de ultroneâ merce, vel quid ſimile, ut ſuo loco vidimus.

40. Quòd ſi tu, & ruſticus æquè neſciretis, ſed ſubdubitaretis de valore rei, & nihilominus ex communi conſenſu ſcienter de certo pretio conveniretis, ſi poſtea pretioſitas, vel vilitas appareret, ad nihil alteruter teneremini. Patet Ratio, quia fuit æquale periculum. Si ſpes maior concepta fuerit de valore, à tali emente, aliquantò maius debet pretium afferri, ut emptio reducatur ad æqualitatem, ut ex ſe patet.

41. Iam redeamus ad Corinthium Vas: Quoniam communiter per tot annos, illud ſatis vile æſtimabatur, puto ementem ad nihil teneri, quia tanti emit, quanti valebat, non pluris autem valebat, quia communi iudicio, etiam peritorum, pro communi metallo reputabatur. Neque dicas in hac emptione vaſis, per quam emitur aurum pro ære, adeſſe errorem in ſubſtantia, invalidat omnem contractum: ne id dicas, inquam, nego enim adeſſe errorem ſubſtantiæ: cùm enim datur, & ematur hoc vas, quod tibi eſt in proſp... quódque manibus contrectas, tota hæc vaſis ſubſt... venditur, & emitur, quaſi implicito pacto, quæc... tandem illius materia ſit: quod implicitum pactum ... eſt in volente emere gemmam, quam deinde in... vitrum, vel contrà.

Venditio rei in ſe non cognitæ.

42. Modò res erat cognita, v.g. gemma, ſed eius va... lor, ſeu qualitas non cognoſcebatur: nunc ne res ... quidem, quoad ſubſtantiam cognoſcitur, ſeu vid... Vt ſi in faſce lignorum adſit confuſa herba pretioſa ... non videatur, & ut ſi in Sacco lupulis pleno, fort... hoſtibus erepto, inveniatur deinde gemma, vel au... non præviſum. Quæritur iam cuiuſnam erit hoc au... ſi à milite tibi venditus fuit eiuſmodi Saccus: Leſſ... *lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 62. cum Caſtro Pal. *de iuſt.* ... *diſp. unica, part.* 13. *num.* 13. abſolutè reſpondet. De Lugo *tom.* 1. *de iuſt. d.* 6. *ſect.* 11. *num.* 129. diſtinguit. Leſſius ... ſic habet: *Miles, qui excuſſit hoſti Saccos lupulo re... in quibus erant laminæ aureæ reconditæ, non fuit ... Dominus illarum, cùm illos vendiderit antequam ſc... quod lateret.* Hæc Leſſius.

A quo ſi petas, cur Miles non eſt factus Domi... Reſpondebit, quia dominium ſine poſſeſſione non a... quiritur: Poſſeſſio autem ſine ſcientia eſſe nequit: ... bet enim eſſe apprehenſio voluntaria rei, &c. Atque ... hac Leſſij doctrina ſequitur, tuum eſſe illud aurum, q... tu illud inveniſti, & primus occupaſti.

Verùm, de Lugo ſic meritò diſtinguit *Si Miles ſ... cum eripuit volens, prout fieri ſolet, illum occupare, ... quid id eſſet, factus fuit Dominus auri: Sat enim vo... taria ſic fuit auri apprehenſio. Si autem intentionem ... plicavit ad lupulum, quia nihil aliud contineri cre... dit, non acquiſivit dominium auri, ſed remanet aurum ... dominio eius, cuius erat ſaccus.* Hæc de Lugo, ex qua ... ſtinctione.

Dico, ſi tibi is ſaccus fuit venditus à Milite Domi... no, illi deberi aurum; ſi à milite non domino, deb... ri aurum illis, à quibus ereptum eſt. Quòd ſi ij ... hoſtes, aurum erit illorum, qui ius habent eos ſpolian... di, quales ſunt Principes, & Reſpublica, à quibus ... minoris pretio emere poteris, quaſi in præmium ... manifeſtatoris. Quòd ſi denique factâ diligentiâ, Do... minus noſci non poſſit, inter incerta bona compu... dum erit ex Caſtro Pal. *l. c.* atque adeò ex noſtra ſent... tia erit primi occupantis, ut dicetur *infr. tr.* 4. *cap.* ... 3. *n. præſert.* 15.

Ex qua doctrina confirmari poteſt deciſio *n.* 14. ... de Vaſe illo Corinthio: cùm enim incognitum fue... aurum, nemo eius dominium habuit, niſi is, qui pri... mus illud novit, atque occupavit.

Solutio per monetam falſam.

43. Hîc huiuſmodi dolus locum habeat oppor... num, cuius ſufficiens notitia dabitur, ſi error rece... tioris ſcriptoris, hac occaſione, ipſius pace, corrig... tur.

Is ergo ſic habet, in Repert. morali, v. Poſſeſſor, num. ... *Poſſeſſor bonæ fidei monetæ falſæ, quam ponit inter ... ſuas monetas poteſt illam expendere pro bona moneta, ... ſciens illam eſſe falſam, ex Navarro*, Manual. cap. ... num. 167. Hæc abſolute Leo Zambellus, perinde ... ſam doctrinam afferens, ſicuti de falſa moneta loqu... tur; ergòne, ſi inter centum gemmas à me bona ... de emptas, inveniam decem falſas, eaſdem, tertio p... veris etiam has decem vendere potero? Quis id unqua... permittat? Nam ſi ego à te ſive dolo malo ſive ... culpatè decipiare, non propterea poſſum alium tertium
decipere